
ZA VLAST – ZA SVOBODU
ČESKOSLOVENSKO
Poledník list
30
Protektorát Čechy a Morava
Presidentův projev do rozhlasu
TOMÁŠ ŘEPA, JIŘÍ MIKULKA
OSM
ZPRAVODAJCŮ
PŘÍSLUŠNÍCI ZAHRANIČNÍHO VOJENSKÉHO ODBOJE
VE SLUŽBÁCH KOMUNISTICKÉHO ČESKOSLOVENSKA
GRADA
DUKLA

PhDr. Jiří Mikulka (*1956) po maturitě na gymnáziu vystudoval na Filozofické fakultě nynější Masarykovy univerzity v Brně obor historie a archivnictví, několik let pracoval v muzeu ve Vyškově. Poté působil v Moravském zemském muzeu v Brně (historik, vedoucí prezentačního útvaru), od roku 2009 pak jako archivář v Archivu bezpečnostních složek v Kanicích u Brna. Nyní je v důchodu a žije v Brně. Zabývá se československým zahraničním odbojem za druhé světové války, bezpečnostními složkami v Československu v období 1945–1948 a regionálními dějinami. Externě přednášel o protinacistickém odboji na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, je autorem nebo spoluautorem více než dvou desítek monografií a kolektivních monografií, řady odborných studií a scénářů k muzejním výstavám.

Mgr. Bc. Tomáš Řepa, Ph.D. (*1985) je absolventem Filozofické a Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Od září 2018 je zaměstnancem Katedry teorie vojenství skupiny vojenské historie na Univerzitě obrany. Na částečný úvazek přednáší i na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity a na CEVRO univerzitě. Je členem aktivní zálohy Armády České republiky. Věnuje se především soudobým dějinám a dějinám východní Evropy, pravidelně lektoruje, přednáší a v médiích popularizuje témata spjatá s historií, konflikty minulosti i současnosti, bezpečnostní tématikou a dezinformacemi. Dále se zaměřuje na starší vojenské dějiny (zejména napoleonské války), v současnosti se také věnuje změnám v československé vojenské správě ve 20. století.

TOMÁŠ ŘEPA, JIŘÍ MIKULKA

OSM ZPRAVODAJCŮ

PŘÍSLUŠNÍCI ZAHRANIČNÍHO VOJENSKÉHO ODBOJE VE SLUŽBÁCH KOMUNISTICKÉHO ČESKOSLOVENSKA

Grada Publishing

Tomáš Řepa, Jiří Mikulka

OSM ZPRAVODAJCŮ

PŘÍSLUŠNÍCI ZAHRANIČNÍHO VOJENSKÉHO ODBOJE VE SLUŽBÁCH KOMUNISTICKÉHO ČESKOSLOVENSKA

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401
jako svou 10670. publikaci

Odpovědný redaktor Petr Somogyi
Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková
Počet stran 256
První vydání, Praha 2026
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2026

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

ISBN 978–80–271–8602–0 (pdf)
ISBN 978–80–271–5822–5 (print)

Obsah

Úvod 7
(Jiří Mikulka, Tomáš Řepa)

Nezvěstný v prostoru zasazení
Podplukovník Karel Vlček 11
(Jiří Mikulka)

I u letectva v Anglii spolupracoval se soudruhy
Plukovník Jan Skopal 33
(Jiří Mikulka)

Pochopil, že je ho třeba v armádě
Plukovník Josef Šmída 67
(Jiří Mikulka)

Odmítl vstup vojsk nazývat okupací
Plukovník František Častulík 97
(Jiří Mikulka)

Vychytralý soudruh, avšak antisovětské psychóze nepodlehl
Generálporučík František Bedřich 119
(Tomáš Řepa)

Nepochopil nebezpečí polednového vývoje
Generálporučík František Sedláček 149
(Tomáš Řepa)

Přizpůsobivý důstojník, kterého ani rodinné stigma nezasáhlo
Generálporučík Vlastislav Raichl 177
(Tomáš Řepa)

Preventivně přeložen do zálohy

Brigádní generál Karel Borský 203
(Tomáš Řepa)

Závěr 230
(Jiří Mikulka, Tomáš Řepa)

Poděkování 242

Zkratky 243

Prameny a literatura 246

Jmenný rejstřík 253

Úvod

Zpravodajské či tajné služby vždy evokují zvědavost, často ale i obavy. Bez jejich existence se však neobejde žádný stát, ať už je jeho politické zřízení demokratické či totalitní. Činnost těchto organizací je zaměřena na pátrání po informacích v zahraničí a samozřejmě i na to, jak zabránit snahám o špionáž na vlastním území.[1] Kromě civilních tajných služeb má důležité místo v tomto oboru i vojenská rozvědka a kontrarozvědka. Určitě se najde dost lidí, kteří slyšeli nebo četli o plukovníkovi (později generálovi) Františku Moravcovi (1895–1966), jenž řídil II. (zpravodajský) odbor ministerstva národní obrany (MNO) československé exilové vlády ve Velké Británii v letech druhé světové války. A pravděpodobně se obecněji ví i o tom, že získával důležité informace o plánech nacistického Německa ještě před okupací českých zemí v březnu 1939. V letech 1940–1945 hrálo hlavní úlohu 1. oddělení II. odboru MNO, zaměřené na ofenzivní zpravodajství (rozvědku) a pracující tehdy pochopitelně proti nacistickému Německu. Těsně před ukončením války na jeho činnost navázalo v dubnu 1945 ještě v Košicích nově vytvořené 2. oddělení Hlavního štábu (HŠ) MNO. Nedlouho po změně politického režimu, konkrétně v srpnu 1950, došlo k jeho přejmenování na Zpravodajské oddělení Generálního štábu (ZO GŠ) a v říjnu 1951 pak na Zpravodajskou správu (ZS) GŠ. Doplňme také, že tento útvar mimo jiné řídil i vojenské přidělence působící na československých velvyslanectvích v zahraničí. Po pádu totalitního režimu v Československu nahradila ZS GŠ Vojenská zpravodajská služba (VZS).[2]

Během druhé světové války byla role defenzivního zpravodajství z pochopitelných důvodů upozaděna, i když se mu v rámci II. odboru exilového MNO věnovala také pozornost. Pro armádní kontrarozvědnou práci je důležitým mezníkem vznik vojenského Obranného zpravodajství (OBZ) při I. československém armádním sboru v Sovětském svazu v lednu 1945,

které ovládl neblaze proslulý a později rukou vlastních soudruhů popravený fanatický komunista Bedřich Reicin (1911–1952). Jím vytvořená organizace byla v dubnu 1945 přejmenována na Hlavní správu (HS) OBZ, o rok později pak na 5. oddělení HŠ MNO, v srpnu 1950 na Hlavní informační zprávu (HIS) a počátkem dubna 1951 na Velitelství vojenské zpravodajské služby (VVZS). Posledně uvedené přejmenování souviselo s převedením vojenského obranného zpravodajství z gesce MNO pod křídla nedávno vytvořeného ministerstva národní bezpečnosti (MNB). A změny v označení pokračovaly i později. Červenec 1952 přinesl další název – Hlavní správa vojenské kontrarozvědky (HS VKR). Ta v říjnu 1953 přešla od zaniklého MNB pod ministerstvo vnitra (MV) a používala označení VI. správa MV, od března 1964 potom III. správa MV. V březnu 1969 se opět oficiálně „oprášil" termín HS VKR, navenek však kontrarozvědka vystupovala jako III. správa SNB. Uvedený stav platil i krátce po listopadu 1989. Dne 31. května 1990 se konstituovalo, už opět pod MNO, Vojenské obranné zpravodajství (VOZ). [3]

V této publikaci věnují autoři pozornost osmi vyšším důstojníkům a generálům, příslušníkům ZS GŠ či VKR. Jejich osudy se klikatily odlišně, ale právě proto velmi barvitě; odrážela se v nich pochopitelně doba, v níž žili. Ve všech zmiňovaných případech šlo o muže, kteří se narodili na území Čech, Moravy či Slezska a za druhé světové války sloužili v různých hodnostech a funkcích delší či kratší dobu v jednotkách československé zahraniční armády. Často pocházeli z prostředí formovaného komunistickými myšlenkami, i proto se později ocitli na různých místech československých komunistických zpravodajských struktur. Někteří nevystoupali na žebříčku armádní, případně bezpečnostní hierarchie příliš vysoko, další se však dostali na prominentní místa a většinou byli pevnými oporami stávajícího režimu. Vždy se však jednalo o osoby s nevšedním životním příběhem – a právě z toho důvodu bylo zajímavé jejich osudy rekonstruovat. Zda se to podařilo více či méně, to už ponechávají autoři této práce na čtenářích.

POZNÁMKY

1 O zpravodajských službách obecně srov. POKORNÝ, Ladislav: *Zpravodajské služby*. Auditorium, Praha 2012.

2 K tématu srov. ŠTAIGL, Jan: Organizácia a hlavné smery činnosti čs. vojenského výzvedného spravodajstva (rozviedky) v rokoch 1945–1967. In: *Historie a vojenství*, roč. 50, č. 2/2001, s. 410–436; HOŠEK, Eduard: Vojenské výzvědné zpravodajství v první polovině 50. let 20. století. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek* č. 18/2020, s. 327–358; HOŠEK, Eduard: Zpravodajská správa Generálního štábu ČSLA v období 1969–1973. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek* č. 14/2016, s. 473–506 a JIRÁSEK, David: *Kádrová politika vojenského výzvědného zpravodajství komunistického Československa v letech 1949–1989*. Masarykova univerzita Brno, Fakulta sociálních studií – disertační práce, Brno 2025.

3 K tématu srov. POVOLNÝ, Daniel: *Organizační vývoj Vojenské kontrarozvědky v letech 1945–1990*. Ministerstvo obrany ČR–VHÚ, Praha 2015; HANZLÍK, František: *Bez milosti a slitování. B. Reicin – fanatik rudého teroru*. Ostrov, Praha 2011. V roce 2005 se VZS a VOZ sloučily ve Vojenské zpravodajství.

Major Karel Vlček, 1953–1957 (ABS Kanice)

Nezvěstný v prostoru zasazení

Podplukovník Karel Vlček

Narodil se 1. prosince 1913 v Krásensku na Drahanské vrchovině, v nejvýše položené obci okresu Vyškov (565 metrů nad mořem), jako nejstarší dítě pokrývačského dělníka Jana Vlčka (* 6. prosince 1892) a jeho ženy Anny, rozené Bohuslavové (* 5. května 1892). Kromě Karla měli manželé ještě tři další potomky – Františka (* 1915), Květoslavu (* 1922) a Jana (* 1928). V letech 1919–1927 absolvoval ve své rodné obci

Krásensko těsně před nuceným vystěhováním, na snímcích pořízených v druhé polovině roku 1943 (Obrazová kronika obce Krásensko)

obecnou školu a následujícího roku nastoupil do učení na řezníka-uzenáře u firmy Metoděj Ludva v Holešově. Během učební doby chodil do dvouleté odborné pokračovací školy a po vyučení zůstal až do prosince 1933 u Ludvovy firmy. Pracovní poměr se však rozhodl ukončit a nastoupil jako dělník v kamenolomu v Opatovicích u Vyškova. V červenci 1934 odtud odešel na místo uzenářského pomocníka u firmy Hynek Dostál v Kojetíně, kde s kratší přestávkou setrval déle než rok.[1]

Jako většinu mladých mužů jej čekala dvouletá základní vojenská služba, v jejímž rámci se dostal až na druhý konec tehdejší Československé republiky. Dne 1. října 1935 se hlásil u telegrafního praporu 4 v Prešově. Zařadili jej ke 4. (telegrafní) rotě, kde prodělal základní výcvik.

„Velmi veselý, družný, chápavý, dost inteligentní, poslušný“ – tak po jeho ukončení 15. listopadu 1935 hodnotili vojína Karla Vlčka nadřízení.[2] Následně přešel do školy radiotelegrafistů u 4. roty a v březnu 1936 pokračoval v dalším praktickém výcviku. Jako radiotelegrafista byl 29. srpna 1936 přidělen velitelstvím telegrafního praporu 4 k stálé radiostanici 12 v Užhorodě na tehdejší Podkarpatské Rusi, kde se 15. července 1937 dočkal povýšení na svobodníka. Za dva měsíce, tedy 14. září 1937, opět změnil místo zařazení. Stal se zástupcem velitele a dozorčím orgánem dopravy ústředny stálých radiostanic 11 v Košicích. Blížil se však čas ukončení prezenční služby, a tak třiadvacetiletý svobodník přemýšlel o tom, jakým směrem se bude jeho život dále ubírat. Naznal, že poměrně jistou existenci mu skýtá další působení v armádě. Zavázal se tedy od 1. října 1937 k vykonávání další činné služby na dobu tří let jako déleslužící poddůstojník. Velitelům se tehdy jevil jako muž „ustálené povahy, snaživý, skromný, šetrný. Vcelku dobrý poddůstojník.“[3]

Jakmile poddůstojník v další činné službě Karel Vlček dokončil 22. října 1937 své přidělení u ústředny stálých radiostanic 11, přešel následujícího dne – opět coby dozorčí orgán dopravy – ke stálé radiostanici 26, také působící v Košicích. Ani další převelení ze 17. února 1938, kdy byl přidělen jako dozorčí orgán dopravy ústředny stálých radiostanic 6, nic neměnilo na jeho pobytu ve východoslovenské metropoli. Jen na jeho nárameních se od 1. března 1938 objevilo hodnostní označení desátníka.

Tehdejší napjatá vojensko-politická situace republiky se projevovala samozřejmě i v armádě a vedla ke zřizování nových specializovaných útvarů. A tak se od 1. ledna 1938 datoval i vznik hraničářského pluku 19, který měl v jižním úseku Orlických hor obsadit bezmála stovku objektů těžkého opevnění, pěchotních srubů i lehkých objektů (včetně dělostřeleckých tvrzí Adam, Bouda a Hanička) a bránit je proti předpokládanému útoku nacistického Německa. K tomuto útvaru převeleli 31. března 1938 z Prešova i desátníka v další činné službě Karla Vlčka. Nastoupil na místo zástupce velitele čety 3. roty I. praporu, jehož velitelství sídlilo v Těchoníně. K 15. červenci 1938 jej pak přeřadili ke 2. rotě stejného praporu. Příslušníci 19. pluku byli připraveni čelit předpokládanému německému

útoku v květnu 1938 a především o několik měsíců později při zářijové mobilizaci. Změřit své síly s nepřítelem však nakonec nemohli… Hraničářský pluk 19 čekalo po mnichovské dohodě 30. listopadu 1938 zrušení a Karel Vlček putoval zpět na východní Slovensko.

V prešovských kasárnách se hlásil 6. prosince 1938 u své mateřské jednotky, tedy telegrafního praporu 4, který tehdy již zažíval postupnou likvidaci. Dělesloužící desátník, oficiálně zařazený k náhradní rotě, se stal pomocníkem likvidátora u hospodářské správy praporu a posléze 15. ledna 1939 přešel k 4. rotě. Za připomenutí stojí, že k 1. únoru téhož roku mu na náramenících přibyla třetí „pecka" četaře. Od 21. února 1939 pak obdržel poslední úkol coby voják československé armády. Nadřízení jej pověřili funkcí radiotelegrafisty-naslouchače na cvičné radiostanici 9 v Prešově. V tomto městě jej 14. března 1939 zastihl vznik Slovenského státu a dověděl se zde také o okupaci území českých zemí německou armádou a vzniku Protektorátu Čechy a Morava.[4] Jako „príslušník českej národnosti" musel však 18. března 1939 Slovensko opustit s tím, že bude přeložen do zálohy.[5] Karel Vlček neměl vlastní rodinu a nečekala jej ani žádná pracovní nabídka. Vrátil se tedy do Krásenska k rodičům a přemýšlel o budoucnosti. Dodejme, že k 30. červnu 1939 jej oficiálně propustili ze svazku nyní již bývalé československé armády.

Příležitost k dalšímu uplatnění se objevila v létě 1939. Tehdy totiž protektorátní vláda vydala 25. července nařízení č. 216/1939 Sb., jímž zřizovala vládní vojsko Protektorátu Čechy a Morava. V § 2 zmiňovaného výnosu se uvádělo: „Do vládního vojska bude převeden potřebný počet vojenských gážistů z povolání, déle sloužících a občanských

Vznik samostatného slovenského státu v roce 1939

Dne 14. března 1939 odhlasoval Sněm Slovenské země (Snem Slovenskej krajiny), existující od listopadu 1938, vytvoření Slovenského státu (štátu). Nově vzniklý státní útvar nesl od 21. července 1939 po schválení ústavy název Slovenská republika. Ta měla na konci roku 1940 přes 2 655 000 obyvatel. Jediným povoleným slovenským politickým subjektem byla Hlinkova slovenská lidová strana.

zaměstnanců vojenské správy podle vládního nařízení ze dne 6. června 1939, č. 139 Sb., o umisťování a jiném zaopatření zaměstnanců vojenské správy a déle sloužících. (…) Doplňování vládního vojska bude se díti přijímáním uchazečů dobrovolně se hlásících."[6] Bývalý déleslužící četař, nyní bez zaměstnání, se rozhodl, že na dobu 25 let vstoupí do řad tohoto ozbrojeného sboru, jehož úkolem „jest spolupůsobiti při udržování vnitřní bezpečnosti a pořádku, počítajíc v to i použití k pomocným službám, zejména při pohromách ohrožujících život a majetek."[7] Kromě základního výcviku tak vládní vojáci od počátku roku 1940 střežili železniční tratě, pomáhali při ledových kalamitách, odstraňování lesních polomů, odklízení trosek po požárech a při zemědělských pracích.[8]

Podívejme se nyní blíže na průběh služby Karla Vlčka u vládního vojska. Nastoupil 1. listopadu 1939 v hodnosti četaře ke 2. (cyklistické) rotě jeho 11. praporu dislokované v Rychnově nad Kněžnou. Velitelství této jednotky se nacházelo v Kostelci nad Orlicí. Po nástupu absolvoval výcvik v družstvu, četě a rotě a pravidelně vykonával železniční strážní službu na trati Česká Třebová – Černá za Bory (nyní součást Pardubic). K 30. červnu 1941 byl přemístěn ke 4. (technické) rotě umístěné v Kostelci nad Orlicí, kde prodělal v červenci a září 1941 pod vedením příslušníků ženijní čety vodní výcvik, 30. září 1941 se vrátil ke 2. rotě a do konce prosince sloužil jako strážný na přiděleném úseku železniční trati a účastnil se cyklistického výcviku. Na konci prosince 1941 pak odjel s dalšími 82 příslušníky 11. praporu do polesí Křivoklát (v rámci

Vládní vojsko Protektorátu Čechy a Morava

K 1. červenci 1939 bylo do vládního vojska z likvidované československé armády na základě dobrovolné přihlášky převedeno 5730 generálů, důstojníků, rotmistrů a déleslužících poddůstojníků. Počet příslušníků vládního vojska nesměl přesáhnout 7000 mužů. Jejich výzbroj tvořily pouze pušky, u důstojníků pistole a šavle. V letech 1940–1943 vstoupilo do řad této formace přes 2000 mladých mužů ve věku 18 až 24 let. Vládní vojsko řídil generální inspektorát. Tři teritoriální inspektoráty sídlily v Praze, Hradci Králové a v Brně. Velely celkem dvanácti praporům (deset dislokováno v Čechách, dva na Moravě), z nichž každý se skládal ze čtyř rot.

tzv. asistenční roty Křivoklát). Zde odstraňovali polomy a v polovině ledna 1942 se vrátili do Rychnova nad Kněžnou k běžné službě. Od 9. května 1942 putoval Karel Vlček spolu s dalšími vojáky 11. praporu k asistenční rotě Strašice (nyní okres Rokycany), která na vyžádání Vojenského lesního úřadu v Hořovicích v dané oblasti stavěla více než rok mosty, opravovala silnice či ohradu obory. V polovině září 1943 přijel zpět do Rychnova, avšak už 1. října 1943 byl přidělen pracovnímu oddílu Praha, kde zůstal do 12. května 1944. Připomeňme, že tehdy už byl ženatý, neboť 31. ledna 1944 pojal za manželku Marií, rozenou Holou (* 1917) z Hředlí u Rakovníka; v dubnu 1944 přišla na svět dcera Květoslava.

Dny pobytu většiny příslušníků vládního vojska na domácí půdě však již byly sečteny. Německý státní ministr pro území Protektorátu Čechy a Morava Karl Hermann Frank (1898–1946) totiž prosadil svůj plán přesunout je, jako trvalou hrozbu německých zájmů a potenciálního spojence domácího odboje, mimo území protektorátu. Vrchní velitelství branné moci (Oberkommando der Wehrmacht) vydalo 5. května 1944 rozkaz k nasazení vládního vojska v prostoru velitelství Jihozápad (Oberbefehlshaber Südwest). Měli být využiti v severní Itálii k zajišťovacím a pomocným úkolům, jako střežení železnic a různých objektů. Na cestu na jih Evropy se tak připravovalo jedenáct praporů vládního vojska z existujících dvanácti. Karel Vlček vyrazil s 2. rotou 11. praporu z Rychnova nad Kněžnou vlakem 24. května 1944.[9] Neodjíždělo se mu lehce. Nejenže

Jízdní kola a jejich armádní využití

První využití jízdních kol bylo registrováno na konci 19. století ve Velké Británii a ve Francii, masově se kola používala za první světové války armádami všech válčících stran. Československá armáda měla od roku 1920 tři cyklistické eskadrony zařazené v rámci jezdeckých pluků a cyklistické roty u hraničářských praporů. Roku 1933 byla většina cyklistických jednotek převedena do stavu pěchoty: byly zřízeny čtyři cyklistické prapory, k nimž přibyl v roce 1937 prapor pátý. Roku 1935 došlo ke zřízení dvou ženijních cyklistických rot. Cyklistické roty působily i u každého praporu vládního vojska Protektorátu Čechy a Morava.

musel opustit ženu s maličkou dcerkou, ale dělal si starosti i o svoji matku a další členy rodiny žijící v rodném Krásensku. Obec byla totiž od jara 1944 na základě plánů okupačních úřadů postupně vystěhovávána. Její katastr spolu s katastry dalších 32 vesnic na Drahanské vrchovině připadl do území výcvikového prostoru německé armády (Truppenübungplatz Wischau). Obyvatelé si museli najít nové domovy jinde.[10]

Téměř 5000 mužů z jedenácti praporů vládního vojska dorazilo do severoitalské Verony, odkud se příslušníci 8. a 11. praporu odebrali do Fossana v hornaté oblasti Piemontu sousedící s Francií a Švýcarskem. 11. prapor obdržel rozkaz střežit od června 1944 sto kilometrů dlouhou železniční trať mezi Exilles a Alpignanem. Mnozí vojáci však nehodlali nadále vystupovat jako spojenci německé armády. Na základě kontaktů s místním obyvatelstvem se jim podařilo získat spojení s partyzánskými jednotkami operujícími v okolí jejich nasazení a začalo docházet k prvním přechodům „vladařů" k partyzánům. S ohledem na příbuzné v protektorátu se přechody maskovaly předstíraným bojem končícím „násilným odvlečením na neznámá místa." Od 11. praporu se první „násilné odvlečení" uskutečnilo 16. června 1944, o dva dny později pak zmizel do hor „po tuhém boji" s deseti muži i velitel 2. čety 2. roty poručík Zdeněk Kletečka. Příkladu známého důstojníka následoval 23. června 1944 spolu s dalšími i četař Karel Vlček, od této chvíle oficiálně vedený coby „nezvěstný v prostoru zasazení."[11] Stal se příslušníkem skupiny 22 českých vojáků bojující do 3. července 1944 pod vedením rotmistra Jaroslava

Nasazení vládního vojska v Itálii (1944–1945)

Do Itálie v květnu 1944 odjelo téměř 5000 příslušníků vládního vojska, více než 1600 jich zůstalo v protektorátu. Do poloviny července 1944 zběhlo od svých jednotek na 550 vládních vojáků, z nichž část vstoupila do italských partyzánských oddílů. Do poloviny září překročil počet zběhů (oficiálně „násilně odvlečených") 700 mužů. Zbytek vládního vojska byl na podzim 1944 odzbrojen a musel se podílet na pracích při odklízení trosek po spojeneckých náletech a budování opevnění na řece Pád. Do vlasti se jeho příslušníci vrátili v červenci 1945.

Skupina bývalých příslušníků vládního vojska – nyní členů partyzánského oddílu – v italských horách, léto 1944 (sbírka Jiřího Mikulky)

Ptáčka po boku italských partyzánů. Skupina se poté spojila s oddílem poručíka Zdeňka Kletečky. Tak vznikla 27. července 1944 partyzánská jednotka o síle 57 příslušníků, v čele právě s tímto důstojníkem. Začala používat název „Monte Lera" podle 3355 metrů vysoké hory u městečka Usseglio a začlenila se do 19. italské partyzánské (komunistické) brigády Garibaldi. Spolu s italskými partyzány bojovali proti Němcům a italským fašistům až do 28. srpna 1944, kdy se museli pod tlakem nepřátel vydat přes hory do Francie.[12]

V oblasti Savojských Alp se přidali k francouzským partyzánům a následně přešli na již osvobozené území. Autobusem pak odjeli do Moutiers, kde se spojili s dalšími bývalými vládními vojáky, nyní již partyzány, z oddílů nadporučíka Otakara Haka a poručíka Vincence Smělíka. Zakrátko se všichni odebrali do Chambéry a 15. září 1944 je vlak dovezl do Lyonu. Tam se 19. září 1944 setkali s partyzány z oddílů štábního kapitána Jana Moťky a nadporučíka Leopolda Vrány. Z Lyonu pak 25. září 1944 navázali spojení s Československým národním výborem v Paříži. Pověření

jednat s tímto oficiálním reprezentantem všech Čechoslováků ve Francii dostal nadporučík Otakar Hak. Osobně se vydal s několika dalšími vojáky do již osvobozené Paříže, aby vyjednal vstup bývalých vládních vojáků do Československé samostatné obrněné brigády (ČsSOB), jež se chystala zasáhnout do bojů ve Francii. Jednání skončilo úspěšně a 3. října 1944 přijely do Lyonu nákladní automobily, aby 245 bývalých partyzánů – dříve příslušníků vládního vojska – odvezly na místo dalšího určení. Na více než 500 kilometrů dlouhou cestu válkou poznamenanou zemí se vojáci vydali 5. října 1944 a 8. října přijeli k 43. britské doplňovací jednotce (43 Reinforcement Holding Unit) do Gurrien nedaleko Amiens. Zde se s nimi 13. října 1944 setkal osvětový náčelník československé brigády nadporučík Jaroslav Tomčík s několika dalšími důstojníky, aby je seznámil s dosavadní činností ČsSOB a jejími dalšími úkoly.[13]

Tentýž den, tedy 13. října 1944, byl Karel Vlček prezentován jako příslušník československé armády v zahraničí a obdržel identifikační číslo W-149. Společně s dalšími bývalými vládními vojáky přišel k doplňovací rotě, kde postupně absolvoval zpravodajské prověrky a „vyfasoval" novou výstroj. Dne 25. října 1944 se pak ocitl mezi 188 vybranými, kteří dorazili k ČsSOB a o dva dny později nastoupili k určeným jednotkám.[14]

Československá samostatná obrněná brigáda

Konstituovala se ve Velké Británii k 1. září 1943 sloučením dosavadní Československé samostatné brigády (vznikla reorganizací 1. československé smíšené brigády roku 1941) s 200. československým lehkým protiletadlovým plukem – Východním (tedy útvarem, který přijel v srpnu 1943 na britské ostrovy ze Středního východu). Po přezbrojení a intenzivním výcviku se ČsSOB po spojenecké invazi přeplavila na přelomu srpna a září 1944 do Francie. Počátkem října 1944 pak bylo jejích více než 4200 vojáků odesláno k přístavnímu městu Dunkerque, kde dostali za úkol blokovat tamní německou posádku, jež odmítla složit zbraně. Na této „zapomenuté frontě" setrvala ČsSOB až do 9. května 1945, kdy velitel brigády brigádní generál Alois Liška (1895–1977) přijal kapitulaci obklíčených německých jednotek. Od září 1944 do konce války padlo při bojových akcích nebo zemřelo jiným způsobem 189 vojáků ČsSOB a na 500 jich bylo zraněno.

Nahradni teleso CS. Vojsk.

Czechoslovak Depot.

Odvodni (presentacni) komise Medical Board

Odvodni (presentacni) listek c_____

Recruiting attestation No. W - XXX 149

Den odvodu (presentance) Date of Call-up (enlistment)	13.říjen 1944
Jméno a príjmení, hod. a br. pomer Surname, Christian name, rank	VLČEK Karel čet.tel.
Den, rok a místo (okres) narození Date of Birth, place of Birth	1.prosinec 1913 Krásensko okr.Vyškov
Domovská príslusnost, místo, okres Domicile, district	dtto
Bydliste Last address	Francie
materská rec Mother tongue	česká
zenat, svoboden Married or single	ženat
nábozenství Religion	řk
povolání Occupation	dsl.
Zvlástní voj. vycvik a druh zbrane Military Training	radiotelegrafista
Vyska tela v cm Height	167
Délka chodidla v cm Size of boots	
Lékarská klasifikace a odvodni rozhodnuti M.B. Classification	Schopen polní služby
Poznámka Remarks	

Hlaste kazdou zmenu adresy.

Neni-li jinak narizeno, budete k nastoupeni cinné vojenské sluzby povolán svolavacim listkem.

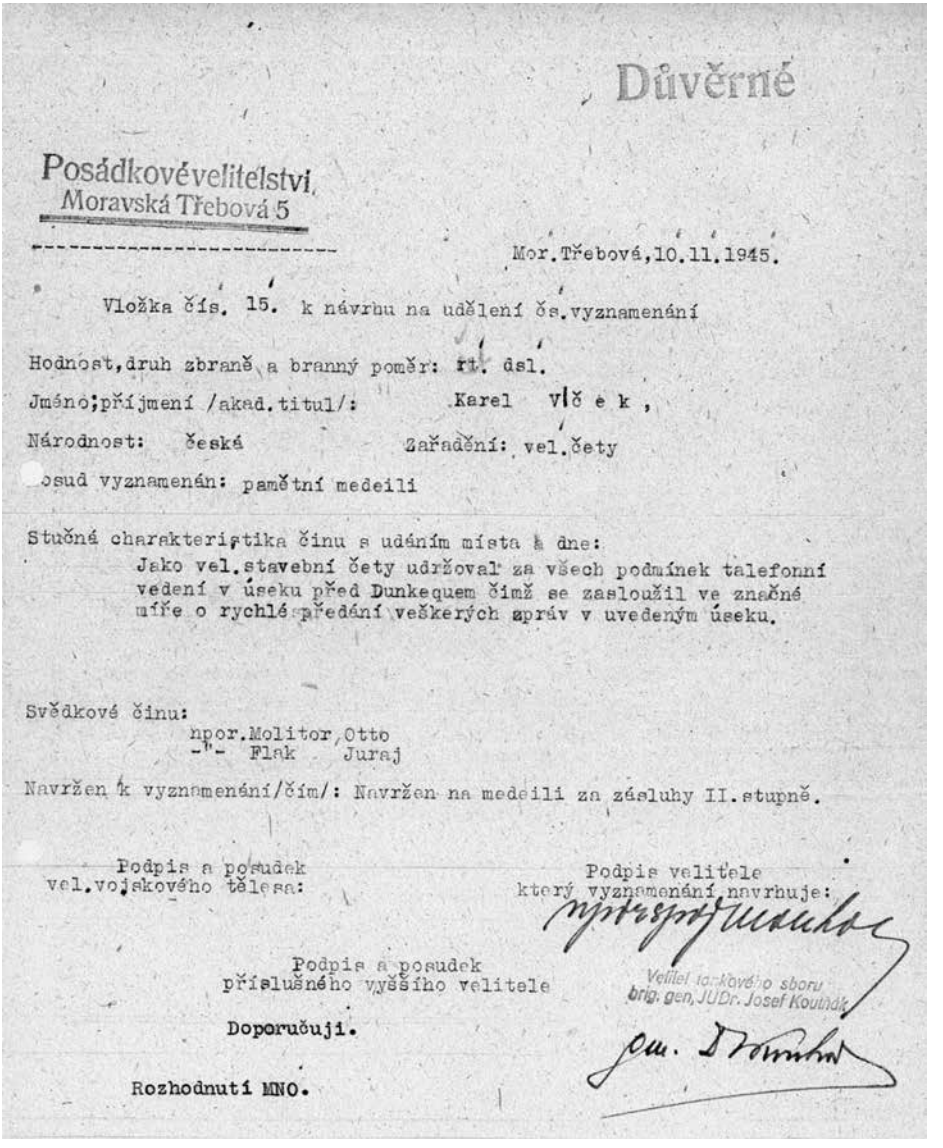
Odvodni (presentacni) listek dobre uschovejte; pri nastoupeni vojenské cinne sluzby jste povinen prinesti ho sebou.

Predseda odvodni komise:

V polovině října 1944 byl četař Karel Vlček prezentován jako příslušník československé armády v zahraničí (VÚA-VHA Praha)

Četař Karel Vlček byl spolu s dalšími pěti bývalými „vladaři“ přidělen ke spojovací rotě ČsSOB, jíž velel štábní kapitán Václav Reitinger.[15] O působení krásenského rodáka u obrněné brigády však personální materiály mnoho neprozrazují. Podle poválečných záznamů se účastnil 28. října 1944 jako pěšák útoku na německé pozice u Dunkerque a 5. listopadu 1944 další útočné akce poblíž obce Ghyvelde. Časem se stal velitelem předsunuté ústředny a velitelem družstva (později i čety) stavěčů s úkolem zabezpečovat spojení pro tankový prapor 2, ženijní rotu a motoprapor. Ke konci války vykonával i funkci výkonného rotmistra spojovací roty. V prosinci 1944 dokonce podle personálních záznamů utrpěl při plnění bojového úkolu zranění.[16] Jeho válečnou činnost přibližuje návrh na udělení Československé medaile Za chrabrost před nepřítelem, který podal na konci války nebo krátce po jejím skončení tehdy již major Václav Reitinger: „Četař Vlček Karel, W-149, dne 5. 11. 1944 dobrovolně se zúčastnil boj.*[ové]* akce a svou statečností byl příkladem ostatním. Jako vel.*[itel]* stavěcího družstva opravoval přidělená vedení za silné nepř.*[átelské]* děl.*[ostřelecké]* a min.*[ometné]* palby.“[17]

Německá posádka Dunkerque 9. května 1945 kapitulovala a krátce poté se příslušníci ČsSOB vydali na cestu od Lamanšského průlivu do vlasti. První z nich přejeli hranice republiky 18. května; četař Karel Vlček dorazil do Hradešic v okrese Klatovy, kde se s velitelstvím brigády usadila 19. května i spojovací rota. Dne 25. května se přesunula do nedalekých Stříbrných Hor (nyní součást města Nalžovské Hory) a na přelomu září a října 1945 se přemístila v rámci nově utvořeného I. tankového sboru do Moravské Třebové.[18] Karel Vlček byl 1. listopadu 1945 povýšen na rotného a jako takového jej 1. prosince 1945 přemístili k 6. rotě (později přejmenované na 10. rotu) spojovacího pluku 5 v Kutné Hoře; zastával zde funkci výkonného rotmistra. Protože se rozhodl spojit svůj život i nadále s armádou, zavázal se 11. ledna 1946 coby rotný dělesloužící k vykonávání další dobrovolné činné služby. Chtěl se však stát vojákem z povolání, což se mu splnilo 9. února 1946, kdy byl jmenován s účinností od 1. října 1945 rotmistrem spojovacího vojska. Nadřízení k jeho osobě neměli žádné výhrady. „Klidné, přímé povahy. Otevřený. Čestný. Iniciativní,“ uváděli.

Důvěrné

Posádkové velitelství
Moravská Třebová 5

Mor.Třebová,10.11.1945.

Vložka čís. 15. k návrhu na udělení čs.vyznamenání

Hodnost,druh zbraně a branný poměr: rt. dsl.

Jméno;příjmení /akad.titul/: Karel Vlček,

Národnost: česká Zařadění: vel.čety

Osud vyznamenán: pamětní medeili

Stručná charakteristika činu s udáním místa a dne:
Jako vel.stavební čety udržoval za všech podmínek telefonní vedení v úseku před Dunkequem čímž se zasloužil ve značné míře o rychlé předání veškerých zpráv v uvedeným úseku.

Svědkové činu:
npor.Molitor Otto
-"- Flak Juraj

Navržen k vyznamenání/čím/: Navržen na medeili za zásluhy II.stupně.

Podpis a posudek vel.vojskového tělesa:

Podpis velitele který vyznamenání navrhuje:

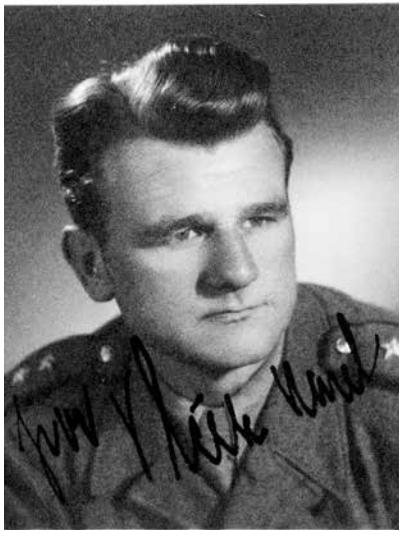
Velitel tankového sboru brig. gen. JUDr. Josef Kouřil

Podpis a posudek příslušného vyššího velitele

Doporučuji.

Rozhodnutí MNO.

Návrh na udělení medaile Za zásluhy II. stupně, 10. 11. 1945 (VÚA-VHA Praha)

Poručík Karel Vlček v roce 1948 (ABS Kanice)

„Vystupování ve službě i mimo službu výborné. Bystrý, velmi dobře chápající. Velmi snaživý. Všeobecné vzdělání i voj.*[enské]* teoretické znalosti výborné.“[19] V té době již mohl za svoji účast v zahraničním odboji nosit na uniformě Československou vojenskou pamětní medaili se štítkem F udělenou 15. září 1945, k ní 13. dubna 1946 přibyla Československá medaile Za chrabrost před nepřítelem a 25. května 1946 Československá vojenská medaile Za zásluhy II. stupně.[20] K 28. květnu 1946 jej pak převeleli jako učitele jízdy do automobilního učiliště v Lipníku nad Bečvou a odtud nastoupil 1. srpna téhož roku jako naslouchač u vojenské meteorologické stanice 11 v Novém Městě nad Metují. K 26. říjnu 1946 (s účinností od 1. října 1946) pak získal hodnost štábního rotmistra spojovacího vojska. Dne 24. června 1947 ministerstvo národní obrany (MNO) prostřednictvím Kanceláře československých legií (KLEG) ocenilo jeho působení v partyzánském oddílu v Itálii přiznáním charakteru partyzána a udělením Odznaku československého partyzána. Také v osobním životě rodiny Vlčkovy nastala změna: v listopadu 1946 se rozrostla o dceru Hanu.[21]

Odznak československého partyzána

Byl zřízen usnesením vlády ČSR č. 621 z 9. srpna 1946 jako upomínka československým partyzánům podle zákona č. 341946 Sb. ze 14. února 1946, jímž se vymezuje pojem „československého partyzána.“ Autorem výtvarného návrhu byl národní umělec Josef Malejovský (1914–2003). Odznak uděloval ministr národní obrany.

Osobní karta důstojníka založená v roce 1949 (ABS Kanice)

Jelikož se Karel Vlček chtěl stát důstojníkem, nastoupil 1. října 1947 do aplikační školy na důstojníky spojovacího vojska v učilišti v Novém Městě nad Váhem; absolvoval ji 31. července 1948 s velmi dobrým prospěchem jako osmý z 32 frekventantů. Během studia se 26. února 1948 stal kandidátem členství v KSČ.[22] Po absolvování spojovacího učiliště byl 31. července 1948 převelen k spojovacímu pluku 2 v Benešově u Prahy, kde se ujal funkce velitele čety 6. roty. Dne 23. října 1948 (s účinností od 1. října 1948) se také dočkal jmenování do hodnosti poručíka spojovacího vojska. K 15. únoru 1949 byl kmenově přemístěn k náhradní rotě spojovacího pluku 5 v Pardubicích, ovšem fakticky se odebral do Domažlic, kde převzal funkci naslouchače u tamní vojenské meteorologické stanice 14, která se od 1. října 1949 stala součástí nově vzniklého praporu vojenských meteorologických stanic s velitelstvím v Praze-Ruzyni. Nejednalo se ovšem o útvar meteorologického zabezpečení letectva, jak by napovídal název, nýbrž o prapor radiového průzkumu uskutečňující zaměřovací a odposlechovou službu. Jednotka podléhala přímo Zpravodajskému oddělení generálního štábu (ZO GŠ).[23]

Karla Vlčka, povýšeného 27. října 1949 (s účinností od 1. dubna 1949) na nadporučíka a téhož dne na kapitána (s účinností od 1. října 1949) spojovacího vojska, hodnotili tehdy nadřízení velmi dobře. Uváděli, že „zná služební předpisy a ovládá nauky potřebné k jeho služebnímu oboru. Má velkou snahu o rozšíření a prohloubení svých odborných vědomostí. Po odborné stránce spojovací, a to jak teoretické i praktické, je výtečný. (…) Je vždy pravdomluvný, přímý, vytrvalý a důsledný. Je morálně a charakterově pevný, jedná vždy otevřeně.“[24] V té době již však hrály nejdůležitější úlohu při hodnocení vojáka jeho politické postoje, a tak se v osobních materiálech objevují i tato slova: „Jmenovaný je věrný a oddaný lidově demokratické vlasti, věří v sílu lidu, s nímž má nejužší vztahy a jehož zájmy energicky hájí a prosazuje. (…) Chápe podstatu lidově demokratického zřízení a rozdíly mezi demokr.*[acií]* lidovou, a tak zvanou demokr.*[acií]* západní – kapitalismem. Je vytrvalý v osvojování si marxisticko-leninského učení, jehož zásady uplatňuje na svém pracovišti (vytrvalost v práci a přes čas bez ohledu na osobní pohodlí).“[25]

Jako spolehlivého jej tedy nadřízení k 22. prosinci 1949 jmenovali velitelem vojenské meteorologické stanice 12 v Českém Krumlově.

V jižních Čechách setrval půl roku, než se 26. června 1950 stal náčelníkem vojenské meteorologické stanice 15 v Praze-Ruzyni, patřící pod již zmiňovaný prapor vojenských meteorologických stanic. Jednotka nesla od 1. dubna 1951 název 55. radiový prapor, stále působila v Praze a patřila do podřízenosti ZO GŠ, přejmenovaného v říjnu 1951 na Zpravodajskou správu (ZS) GŠ. K 1. květnu 1951 se Karel Vlček stal štábním kapitánem spojovacího vojska, avšak po téměř dvouročním pobytu v Praze se musel stěhovat. Od 16. ledna 1953 byl totiž zařazen jako starší vyhodnocovač operační skupiny 55. radiového praporu posádkou v Kralovicích (nyní okres Plzeň-sever). Tam se 3. července 1953 dočkal povýšení do hodnosti majora a v dubnu 1955 udělení medaile Za zásluhy o obranu vlasti. Polepšil si také funkčně, neboť od 30. října 1956 velel 2. radioprůzkumnému praporu 55. radiového pluku, umístěného stále v Kralovicích. V tomto městě mohl také 1. července 1957 oslavit povýšení na podplukovníka.[26]

Ve stejném roce začalo v Československé lidové armádě (ČSLA) prověřování spolehlivosti bývalých příslušníků vládního vojska a armády slovenského státu. Podle materiálu Kádrové správy MNO z června 1957 bylo působení ve vládním vojsku hodnoceno jako „dobrovolná služba zrádcovské protektorátní vládě a nacistickým okupantům se zbraní v ruce, je třeba *[ji]* považovat za závažnou kádrovou závadu. Proto ji

„Kádrování“ bývalých vládních vojáků v ČSLA

V ČSLA sloužilo v roce 1957 podle zjištění Kádrové správy MNO celkem 2360 důstojníků – bývalých příslušníků vládního vojska. Do odboje za druhé světové války se zapojilo 263 z nich, tedy přes 11 %. V KSČ jich v roce 1957 bylo 58 %. Roku 1958 opustilo ČSLA 1315 důstojníků, bývalých „vladařů“, a 633 důstojníků, kteří byli příslušníky armády slovenského státu. Po dosažení penzijního věku 55 let pak odcházeli v průběhu šedesátých a první poloviny sedmdesátých let 20. století do civilu i zbývající důstojníci, kteří sloužili ve vládním vojsku.